

LIETUVIŲ TRADICINIŲ PIRĖLYBŲ STRUKTŪROS POKYČIAI XX A. II PUSĖJE

Irma Didžiokienė

Lietuvos istorijos institutas, Kražių g. 5, LT-2001 Vilnius, Lietuva

---

ÁVADAS

XX a. II pusėje Lietuvoje, kaip ir daugelyje Europos kraštų, keitėsi socialinė, ekonominė, politinė padėtis, kartu ir tradicinės kultūros formos. Siekdamį atskleisti ávairius socialinius, kultūrinius ar kitus þmonių gyvenimo pokyčius, etnologai dáþniausiai ieðko srièių, kuriose jie labiausiai iðryškėja. Tuo atþvilgiu vedybos yra viena svarbiausių þmogaus gyvenimo ciklo apeigų, kurios kaita byloja socialiną, kultūriną visuomenės raidą, ir atvirkðèiai. Antai Kornélia Jakubiková savo straipsnyje „Vedybos ðeimos ir socialinių santykių kontekste“¹ vedybų apeigų pokyčius susiejo su þmonių tarpusavio santykių ðeimoje ir bendruomenėje pasikeitimais. Autorė lygino, kokią vietą uþėmė vestuvių dalyviai tradicinėje ir XX a. II pusės Slovakijos kaimo vedybose.

Vedybos, kaip tyrimų objektas, naudojamas komunikacijų, tautinių, kultūrinių identitetų studijoms. Tradicinių apeigų, simbolių kaita ypąè iðryškėja vestuvėse tarp skirtingų etninių ir kultūrinių grupių. Tai apþvelgiama ir Gedimino Lankausko² straipsnyje, kuriame mėginta panagrinėti, kaip „modernios“ gėrybės, tokios kaip *coca cola*, buvo naudojamos performuoti lietuvių tautiną identitetą ir jo esminę atramą – „tradiciją“. Pasirinkdamas tyrimui lietuvių grupę, siekusią susimoderninti priimant importuotus religinius tikėjimus ir tampant ávairių importinių gėrybių vartotojais, autorius kartu atskleidė tokiose ðeimose atsiradusius kultūrinių identitetų skirtumus tarp vyresnės ir jaunesnės kartos.

Kultūriniai tapatumai iðryškėja visuomenei pasirenkant tradicinius kultūros simbolius arba priimant ar atmetant tam tikras kitų kultūrų átakas. Ði tema artimai susijusi su sociologų atliekamais visuomenės vertybių kaitos tyrimais, atskleidþianèiais jà reguliuojanèius mechanizmus. „Ilgalaikiai ir esminiai visuomenės vertybių pokyèiai, sukelti besikeièianèios socialinės aplinkos, paprastai vyksta laipsniðkai, kaip kartų kaitos pasekmė. Tai iliustruoja R. Ingleharto postmaterialiųjų vertybių

---

¹ K. Jakubiková, *Wedding in the Context of Family and Social Relations*, *Ethnologia Slovaca et Slavica*, 1996–1997, t. XXVIII–XXIX, p. 93–101.

² G. Lankauskas, *On 'Modern' Christians, Consumption, and the Value of National Identity in Post-Soviet Lithuania*, *Ethnos*, 2002, vol. 67(3), p. 320–344.

raidos teorija“, árodanti, kad ekonominis išsivystymo lygis turi átakos vertybiø kaitai. Remiantis ðia teorija, didėjantis ekonominis saugumas skatina postmaterialio vertybiø (vis didesnis susirūpinimas gyvenimo kokybės, aplinkos apsaugos, asmenybės tobulinimo problemomis) raidà³.

Vadinasi, visuomenei natūraliai vystantis tarp skirtingø amžiaus grupio (kartø) atsiranda prieštaravimai. Ypaè jie išryškėjo XX a. II pusės vedybo paproèiuose.

Etnologai, tyrinėjæ rusø, lenkø, lietuviø vedybo paproèius, pastebėjo panaðias jø pokyèio tendencijas XX a. II pusėje. Ankstesnio, t. y. XIX–XX a. pradþios (kai kur ir I pusės), vedybo tyrimai parodė, kad vedybo apeigo formos kito lèèiau negu turinys⁴. Tai reiðkia, kad apeigos buvo atliekamos taip pat, taèiau jø prasmės suvoktos kitaip, savaip. XX a. II pusėje pasikeitė ir vedybo apeigo formos. Remiantis minėtais tyrimais, galima teigti, kad jos parodo pakitusius ðeimos bei visuomenės santykius. Kultūrinio identiteto kaitos analizei atlikti pasirinkta viena iš labiausiai pakitusio vedybo ciklo apeigo – pirølybos.

XX a. 8–9-ajame deðimtmetyje Lietuvos etnologai pradėjo tyrinėti dabarties liaudies kultūrà. Pasirodė pirmieji Angelės Vyðniauskaitės⁵, Irenos Èeþienės⁶ ir Vlado Statkevièiaus⁷ XX a. II pusės (iki XX a. 9-ojo deðimtmeèio) Lietuvos kaimo vestuviø apibūdinimai ir moksliniai straipsniai. I. Èeþienė analitiniame straipsnyje apþvelgė, kokià vietà uþėmė tradiciniai vestuviø paproèiai socialistiniėje visuomenėje. A. Vyðniauskaitė nemaþai dèmesio skyrė vedybo, mus dominanèio pirølybo istorijai ir iðtakoms, taip pat XX a. 6–8-ojo deðimtmeèio vedybo pokyèio analizei. Antanas Daniliauskas⁸ radė lietuviø pramonės darbininkø vedybo klausimais.

³ A. Savicka, Postmaterializmo raidos savitumai Lietuvos kultūroje, *Kultūros barai*, 1999, Nr. 5, p. 6.

⁴ Ю. В. Иванова, Н. А. Красновская, Введение, *Брак у народов Центральной и Юго-Восточной Европы*, Москва: Наука, 1988, с. 4.

⁵ A. Vyðniauskaitė, Vestuvės Suvalkijos kolūkiniame kaime, I. Butkevièius, V. Kulikauskienė, M. Miliuvienė, A. Vyðniauskaitė, *Šiuolaikinis Suvalkijos kaimas*, Vilnius: Mokslas, 1981, p. 100–155; A. Vyðniauskaitė, Ðemaièio vestuvės, I. Butkevièius, V. Kulikauskienė, M. Miliuvienė, A. Vyðniauskaitė, *Šiuolaikinis Ðemaitijos kaimas*, Vilnius: Mokslas, 1985, p. 122–189; A. Vyðniauskaitė, Lietuviø pirølybos: apeigo struktūra, prasmė ir raida, *Lietuvos istorijos metraštis 1992 m.*, Vilnius, 1994, p. 5–12; A. Vyðniauskaitė, Suþadėtuvės: apeigo prasmė ir raida, *Lietuviø katalikø mokslo akademijos suvaþiavimo darbai*, Vilnius, 1996, t. 16, p. 42–43.

⁶ I. Èeþienė, Ðiuolaikinės dzūkø vestuvės, *Kraštotyra*, Vilnius, 1971, p. 255–264; I. Èeþienė, Vestuviø paproèiai, *Kernavė*, Vilnius: Vaga, 1972, p. 208–219; I. Èeþienė, Lietuviø paproèio raidos ypatumai socialistiniėje visuomenėje, *Etnografiniai tyrinėjimai Lietuvoje 1979 ir 1980 metais*, Vilnius, 1981, p. 79–82; I. Èeþienė, Krokðlio kaimo vestuviø paproèiai, *Dubièiai*, Vilnius: Mintis, 1989, p. 174–182; I. Èeþienė, Vestuviø paproèiai, *Kraþiai*, Vilnius–Kaunas, 1993, p. 316–327.

⁷ V. Statkevièius, *Ðilaliðkiai. Darbai ir paproèiai*, Vilnius: Mokslas, 1992, p. 116–121.

⁸ A. Daniliauskas, Ðiaurės rytø Lietuvos pramonės darbininkø vestuviø paproèiai XX a., *Lietuvos istorijos metraštis, 1973 metai*, Vilnius, 1974, p. 39–51; A. Daniliauskas, Kai kurie Lietuvos miesto gyventojø lietuviø vidutiniøjø sluoksniø vestuviø paproèio raidos bruoþai XX a. treèiuoju ir ketvirtuoju deðimtmeèiais, *Etnografiniai tyrinėjimai Lietuvoje 1979 ir 1980 metais*, Vilnius, 1981, p. 82–85.

Dio straipsnio pagrindinis tyrimo dalinis yra autorės atlikti lauko tyrimai. 2000 m. pradėjus tyrimus buvo sudaryta bandomoji „Vestuvinių simbolių“ anketa, patikslinta 2002 m. Klausinėtos moterys, nes jos daugiau galėjo pasakyti rūpima tema ir geriau atsimena švairias vestuvių apeigų detales. Pirmos dvi ekspedicijos vyko Merkinėje (*LIIES*, b. 2189, 2164)⁹, kitos Aukštaitijoje¹⁰: Molėtø (*LIIES*, b. 2214), Kupiškio, Anykščių r. (*LIIES*, b. 2215), Panevėžio, Pakruojo r. (*LIIES*, b. 2246) ir Pasvalio, Biržø r. (*LIIES*, b. 2247)¹¹. Be to, 2001 m. anketas padėjo rinkti Jaunøjø etnografo mokyklos studentai Lazdijø, Marijampolės, Skuodo, Ėirvintø, Ėvenėionio, Vilniaus, Vilkaviškio r. (*LIIES*, b. 2226)¹². Straipsniui panaudotos anketos, apimanėios XX a. 6–10-uøju dešimtmečiu vykusias vestuves, ið viso uþfiksuoti 133 atvejai¹³. Tyrimams panaudoti A. Vyðniauskaitės ekspedicijø uþraðai ir pagal jos sudarytà etnografinio klausimø lapà „Ėiuolaikiniai vestuviø paproèiai“¹⁴ Biržø, Molėtø, Panevėžio rajonuose surinkta medžiaga¹⁵. Ėia rasta duomenø ir apie vestuves, vykusias kituose Lietuvos rajonuose¹⁶.

⁹ I. Ėidiðkienė, Santuoka ir vestuviniai simboliai Merkinės apylinkėse XX a. antroje pusėje, *Lietuviø katalikø mokslo akademijos metraðtis*, Vilnius, 2002, t. XXI, p. 197–211.

¹⁰ Ekspedicijas pagal projektus „Etninės kultūros tradicija ir pokyèiai: etnografinis tyrimas“ ir „Etninės kultūros paveldas ir jo raiðka XXI amþiuje“ finansavo Lietuvos Respublikos kultūros ministerija.

¹¹ Vestuviniai simboliai, uþr. I. Ėidiðkienė, 2001 m. etnografinė ekspedicija Merkinės apylinkėse, *Lietuvos istorijos instituto Etnologijos skyriaus archyvas*, b. 2189, 48 l. (toliau – *LII ES*, b. 2189); Vestuviniai simboliai, uþr. I. Ėidiðkienė, 2000 m. etnografinė ekspedicija Merkinės apylinkėse, *LII ES*, b. 2164, 54 l. (toliau – *LII ES*, b. 2164); Vestuviniai simboliai, uþr. I. Ėidiðkienė, 2002 m. etnografinė ekspedicija Molėtø r., *LII ES*, b. 2214, 33 l. (toliau – *LII ES*, b. 2214); Vestuviniai simboliai, uþr. I. Ėidiðkienė, 2002 m. etnografinė ekspedicija Kupiškio, Anykščių r., *LII ES*, b. 2215, 47 l. (toliau – *LII ES*, b. 2215); Vestuviniai simboliai, uþr. I. Ėidiðkienė, 2003 m. etnografinė ekspedicija Panevėžio, Pakruojo r., *LII ES*, b. 2246 (1–11) (toliau skliaustuose nurodomi anketø numeriai), (toliau – *LII ES*, b. 2246); Vestuviniai simboliai, uþr. I. Ėidiðkienė, 2003 m. etnografinė ekspedicija Biržø, Pasvalio r., *LII ES*, b. 2247 (1–15) (toliau – *LII ES*, b. 2247).

¹² Vestuviniai simboliai, uþr. Jaunøjø etnografo mokyklos (prie LII ir Jaunimo centro) studentai, vad. P. Šaknys, 2001 m. *LII ES*, b. 2226, 101 l. (toliau – *LII ES*, b. 2226).

¹³ XX a. 6 dešimtmetyje vykusios apklausos metu uþfiksuotos vestuvės sudarė 10% visø uþraðytø atvejø, 7 dešimtmetyje – 12%, 8 dešimtmetyje – 24%, 9 dešimtmetyje – 25%, 10 dešimtmetyje – 29%.

¹⁴ Lietuvos istorijos institutas, Etnografinio klausimø lapas Nr. 95 „Ėiuolaikiniai vestuviø paproèiai“, parengė Angelė Vyðniauskaitė, Vilnius, 1982.

¹⁵ Ėiuolaikiniai ir senieji dzūkø vestuviø paproèiai, uþr. A. Vyðniauskaitė, 1982 m. etnografinės ekspedicijos Varėnos r. uþraðai, l. 123, *LII ES*, b. 1035/II, l. 36–114; Ėiuolaikiniai vestuviø paproèiai (1960–1982 m.), uþr. L. Galinienė, N. Gutautienė, R. Ignatavièiūtė, M. Paðkonienė, R. Paukðtytė, vad. A. Vyðniauskaitė, Biržø r., K. Poþelos kol., *LII ES*, b. 1007(1–103), Vilnius, 1983 (toliau – *LII ES*, b. 1007); Ėiuolaikiniai vestuviø paproèiai (1960–1982 m.), uþr. L. Galinienė, N. Gutautienė, R. Ignatavièiūtė, M. Paðkonienė, R. Paukðtytė, vad. A. Vyðniauskaitė, Panevėžio r. Ėiulėnø kol., *LII ES*, b. 1009 (1–128), Vilnius, 1983 (toliau – *LII ES*, b. 1009); Ėiuolaikiniai vestuviø paproèiai, uþr. L. Galinienė, N. Gutautienė, R. Ignatavièiūtė, M. Paðkonienė, vad. A. Vyðniauskaitė, Molėtø r., Ėriðkiø kol., *LII ES*, b. 1008 (1–72), Vilnius, 1983 (toliau – *LII ES*, b. 1008).

Remiantis minėta rankraštine etnografinio lauko tyrimo medžiaga bei skelbtais tiriamaisiais etnologiniais ir etnografiniais straipsniais siekiama parodyti, kaip vedybo apeigø pokyèiai atskleidžia pakitusius kultūrinius identitetus. Uždaviniai: atlikti sutarimo tarp tėvø ir jaunøjø dėl vedybo struktūrinę ir funkcinę analizę bei atskleisti, kaip ðeimoje buvo vertinama tradicinio vestuviø paproèio reikðmė.

IKIVESTUVINIØ APEIGØ STRUKTŪRA IR JOS ETNOKULTŪRINĖS PARALELĖS

Etnologinėje literatūroje buvo akcentuojami tradicinio vedybo pakitimai XX a. Lietuvoje. A. Vyðniauskaitė pabrėþė socialinės diferenciacijos, atsiradusios XX a. pradžioje, ðtakà kaimo tradicijoms ir konstatavo, kad „þymiai sutrumpėjo ir vestuviø trukmė“, kai kurios apeigos suvienodėjo ar jø neliko¹⁷. Ðie procesai ypæ iðryškėjo pradėjus tirti besiformuojanèio vidurinio (miestieèio, darbininkø) sluoksnio vedybas Lietuvoje. A. Daniliauskas patvirtino, kad jau XX a. pirmaisiais deðimtmeèiais susiaurėjo darbininkø¹⁸ vestuviø ciklas – pirmiausia tai palietė pirølybas. Jis akcentavo santuokos sudarymo socialinio bei ekonominio pagrindo pasikeitimus ir jø poveikà pirølio vaidmens sumaþėjimui. Etnologas nustatė, kad darbininkø ðeimose retai kada pirølys supaþindindavo jaunuosius (20%), daþniausiai jo visai nebūdavo (62,2%). Be to, jis pirmasis nurodė, kad pirølys (kartais jaunikio tėvas) pagal paprotà palydėdavo jaunikà pas nuotakos tėvus vieðai susitarti, nors visa tai buvo ið anksto sukalbėta¹⁹. Toks vienkartinis jaunikio apsilankymas pas nuotakos tėvus, A. Daniliausko nuomone, turėjo trejopà prasmę: tai vieðas pareiðkimas apie ketinimà tuoktis, tam tikrø ásipareigojimø prisiėmimas, pagarbos tėvams þenklas. Lietuvoje miesto gyventojams XX a. 3–4-uoju deðimtmeèiu buvo priimtinos suþadėtuvės, kai uþmaunami þiedai ir trumpai pasivaidinama, taèiau, kaip pastebėjo A. Daniliauskas, jos gerokai skyrėsi nuo senøjø kaimietieðkø þiedynø ar pragėrø²⁰. Lietuviðkas vestuves naujaisiais laikais tyrinėjusi I. Èeþienė tà momentà, kai padavę pareiðkimus civilinei metrikacijai jaunieji praneða apie savo ketinimus ir gauna ið tėvø pritarimà, vadino suþadėtuvėmis, nes jose kartais būdavo suþadėtuviaø apeiginio momentø (susiþiedavimo, pasikeitimo dovanomis ir kt.)²¹. Jø metu jaunøjø tėvai arèiau susipaþindavo, svars-tydavo vestuviø pobūdà aptardavo būsimos ðeimos materialines sàlygas.

¹⁶ Dauguma ið jø vyko kituose Aukštaitijos rajonuose: *LII ES*, b. 1007–6, *LII ES*, b. 1008–17, *LII ES*, b. 1009–24. Kitos vyko ne Aukštaitijoje: ið *LII ES*, b. 1008 tik 4 vestuvės (Jurbarko, Marijampolės r., Klaipėdoje ir Novgorode (Rusija)), o *LII ES*, b. 1009 uþfiksuota 13 vestuviø, vykusio kituose rajonuose (Kauno, Jurbarko, Ðilutės, Ðakiø, Marijampolės, Alytaus, Tauragės, Akmenės, Skuodo r.).

¹⁷ A. Vyðniauskaitė, Pirølybos ir vestuvės, *Lietuviø etnografijos bruoþai*, Vilnius, 1964, p. 510.

¹⁸ Autorius darbininkus straipsnyje vadina proletarais ir pusiau proletarais.

¹⁹ A. Daniliauskas, Ðiaurės rytø Lietuvos pramonės darbininkø vestuviø paproèiai XX a., *ibid.*, p. 40.

²⁰ A. Daniliauskas, Kai kurie Lietuvos miesto gyventojø lietuviø vidutiniojo sluoksnio vestuviø paproèio raidos bruoþai XX a. treèiuoju ir ketvirtuoju deðimtmeèiais, *ibid.*, p. 84.

²¹ I. Èeþienė, Lietuviø paproèio raidos ypatumai socialistinėje visuomenėje, *Etnografiniai tyrinėjimai Lietuvoje 1979 ir 1980 metais*, Vilnius, 1981, p. 80.

A. Vyðniauskaitė kategoriðkai neigė suþadėtoviø termino vartojimo tikslingumà, net jei kartais per tokias „pirðlybas“ ávykdavo oficialios suþadėtuvės, „kai abiejø pusio tėvø ir kviestiniø sveièio akivaizdoje jaunieji pasiþada tuoktis pasikeisdami þiedais“²². A. Vyðniauskaitės nuomone, pirðlybos buvo galutinai iðnykusios Aukðtaitijoje XX a. 9 deðimtmetyje²³, kitur Lietuvoje XX a. viduryje²⁴, su jomis kartu nyko ir suþadėtuvės²⁵ – daþniausiai abi šalys tik pasitardavo.

Etnologø tyrimai XX a. 7–8 deðimtmeèiu kitose ðalyse patvirtino panaðias pirðlybø ir suþadėtoviø pokyèio tendencijas. Lenkø vedybas tyrinėjusi O. Ganc-kaja taip pat mini, kad miestieèiø ir XX a. 7 deðimtmetyje kaimo gyventojø vedybose pirðlybø nebuvo, bet buvo „suþadėtuvės“, kai atvykæs jaunikis klausė nuotakos tėvø, ar leis dukrai tekėti uþ jø²⁶, arba kartu su tėvais atveþdavo nuotakai þiedà ir aptardavo būsimas vestuves²⁷. N. Zorinas apie XX a. 7–8 deðimtmeèio rusø, gyvenanèiø vidurio Pavolgyje, vestuves raðė, kad „pirðlybø metu dabar sprendþiami tokie klausimai, kuriuos tradiciniø vestuviø rituale sprendė per sutartuves, rankø sukirtimà ir uþgėras. Dabar svotai, daþniausiai jaunøjø tėvai, tariasi dël vestuviø datos, organizavimo ir kitais klausimais“²⁸. G. Ðirnova, tyrusi 1965–1975 m. Kalugos, Kozelsko (Kalugos sr.), Jeleco (Lipecko sr.) ir Jefremovo (Tulos sr.) miestø gyventojø vestuves, paþymėjo, kad pirðlybø (сватовство) terminà vartojo tie miesto þmonės, kurie palaikė artimus, nuolatinius ryðius su kaime gyvenanèiais artimaisiais, taèiau tradiciniø pirðlybø bruoþai buvo pasikeitę. Pirðlybomis faktiðkai vadintas tėvø susipaþinimas prieš vestuves – tai jaunøjø sprendimo sutvirtinimas²⁹. Etnologinės apklausos parodė, kad daugelio respondentø manymu, pirðlybos nereikalingos, nes tai tik abiejø jaunøjø sprendimas, taèiau suprato teigiamà jø pusæ: jø metu susipaþsta ðeimos, iðvengiama galimø konfliktø. Paprastai jaunieji nepraðydavo sutikimo, o tik informuodavo apie savo sprendimà. Toks savarankiðkas jaunøjø sprendimas miestieèiams jau anksèiau buvo priimtinas: rusø inteligentai dar pirmajame XX a. ketvirtyje, suþinojæ apie vaikø ketinimus tuoktis, tiesiog per sùnø ar dukrà kvietėsi tėvus susitikti³⁰. Kaip matome, rusø tyrinėtojai áþvelgė pirðlybø nykimo tendencijas, o lietuviø tyrinėtojai, nors ir konstatavo tokius pat dalykus, taèiau pastebėjo galimybæ iðlikti kai kuriems pirðlybø paproèiams, naujoms jø formoms.

²² A. Vyðniauskaitė, Vedybos, A. Vyðniauskaitė, P. Kalnius, R. Paukøtytė, *Lietuviø šeima ir paproèiai*, Vilnius: Mintis, 1995, p. 383.

²³ A. Vyðniauskaitė, Tradicijø perimamumas ðiuolaikinėse aukðtaièiø vestuvėse, *Etnografiniai tyrinėjimai Lietuvoje 1983 ir 1984 m.*, Vilnius, 1985, p. 98.

²⁴ A. Vyðniauskaitė, Lietuviø pirðlybos: apeigø struktūra, prasmė ir raida, *Lietuvos istorijos metraštis, 1992 metai*, Vilnius, 1994, p. 11.

²⁵ A. Vyðniauskaitė, Suþadėtuvės: apeigø prasmė ir raida, *ibid.*, p. 335.

²⁶ O. A. Ганцкая, *Польская семья*, Москва: Наука, 1986, с. 124.

²⁷ *Ibid.*, 125.

²⁸ И. В. Зорин, *Русский свадебный ритуал*, Москва: Наука, 2001, с. 181.

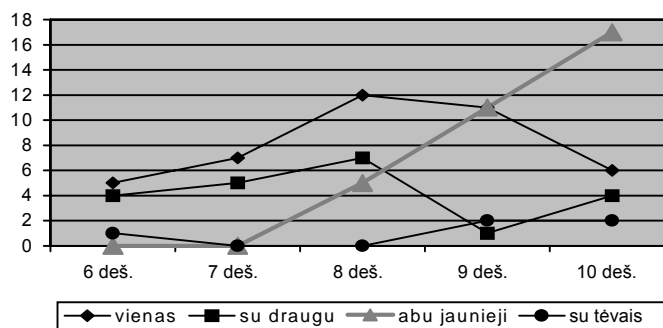
²⁹ Г. В. Жирнова, *Брак и свадьба Русских горожан в прошлом и настоящем*, Москва: Наука, 1980, с. 94.

³⁰ *Ibid.*, с. 100.

Norėdami nustatyti tradicinio pirlybø pokyčius, struktūriškai palyginsime juos ir ikivestuvinius veiksmus XX a. II pusėje. Tradicinės pirlybos kaimo gyventojø bendruomenėje plačiai prasmė – tai „papročiai ir apeigos [...], kuriø metu partneriai susipažįsta, suderina santuokos ekonomines ir kitas sąlygas bei pasirengia jungtuvėms“³¹. A. Vyšniauskaitė XIX–XX a. I pusėje kaimo ūmonio pirlybose išskyrė tokias dalis: atklausai, pažintuvės, pasogos derybos, peršvalgos, suderėtuvės, ušsakai, sužadėtuvės³². Svarbø vaidmeną pirlybose atliko pirlysis, ypač derybose dėl pasogos. XX a. ekonomiškai savarankiškø ūmonio vedybose pasoga nebuvo svarbi, todėl sumenko pirlyio vaidmuo. Miesto gyventojø, o maždaug nuo XX a. vidurio ir kaimo gyventojø vedybose mažėjo pirlybø reikšmė³³. Pirlysis lietuviø vestuvėse išliko kaip ceremonijos vedantysis asmuo, nors pagal A. Vyšniauskaitės apklausas Aukštaitijoje ir Dzūkijoje net iki XX a. 8 dešimtmečio pirlysis suvedavo jaunuosius į porą – atvykdavo su jaunikiu pas merginą³⁴.

Etnografinio ekspedicijø Aukštaitijoje medžiagos duomenimis, XX a. 7–9 dešimtmečiu vieni respondentai kategoriškai tvirtino, kad jø vedybose nebuvo pirlybø (su pirlyiu) – 49% (Biržø r.) ir 37% (kitø Aukštaitijos rajonø) visø apklaustøjø³⁵, kiti sakė, kad buvo sutartuvės pas nuotakos tėvus.

Duomenys apie atskirus pirlybø elementus lietuviø vedybø cikle XX a. II pusėje rodo perėjimą nuo pirlybø prie naujø sutartuviø. Kaip tradicinės pirlybas keitė susitarimas dėl vedybø, pirmiausia matyti iš trečio asmens dalyvavimo ar nedalyvavimo jame. Straipsnio autorės sudarytose etnografinėse anketose buvo klausta, kaip atvyko jaunikis prašyti nuotakos tėvø leidimo vesti jø dukrą: su draugu (arba tėvais), vienas ar drauge su nuotaka (1 pav.).

1 pav. Sutartuvėse dalyvaujančių asmenø kaita (%) XX a. 6–10 dešimtmečiu (2000–2003 m. etnografinio lauko tyrimø duomenys)

³¹ A. Vyšniauskaitė, Vedybos, *ibid.*, p. 273.

³² *Ibid.*, p. 276.

³³ *Ibid.*, p. 382; A. Daniliauskas, *Šiaurės rytø Lietuvos pramonės darbininkø vestuviø papročiai XX a.*, *Lietuvos istorijos metraštis, 1973 metai*, Vilnius, 1974, p. 40; A. Daniliauskas, *Kai kurie Lietuvos miesto gyventojø lietuviø vidutiniøjø sluoksniø vestuviø papročiai rados bruožai XX a. trečiuoju ir ketvirtuoju dešimtmečiais*, *Etnografiniai tyrimai Lietuvoje 1979 ir 1980 metais*, Vilnius, 1981, p. 84;

³⁴ A. Vyšniauskaitė, Vedybos, *ibid.*, p. 383.

³⁵ Pagal *LII ES*, b. 1008 ir *LII ES*, b. 1009 duomenis.

Jei XX a. 6 dešimtmetyje vienodai dažnai jaunikis atvykdavo su draugu ir visai vienas, tai nuo 7 dešimtmėčio vis dažniau būdavo vienas, o 8 dešimtmetyje ši tendencija šitvirtino. Nuo 8-ojo dešimtmėčio plinta naujas variantas, labiausiai atitolęs nuo tradicinio pirėlybės formos, – vis dažniau atsiklausti dėl vedybės jaunieji apsilankydavo pas nuotakos tėvus kartu. XX a. 9 dešimtmetyje retai kada jaunikis atvykdavo su draugu – dažniausiai vienas arba kartu su nuotaka (abiejų atvejų užfiksuota vienodai). Nors 10 dešimtmetyje dažniausiai vykdavo abu kartu, palaiptisniui „grąžo“ paprotys jauniui atvykti kartu su draugu, savo tėvais³⁶ ar „piršliu“³⁷. Tai rodo, kad tradiciniai veiksmai vėl tampa reikšmingi.

Dalykiniame susitarime su nuotakos tėvais trečias asmuo iš dalies sumažindavo atampą. Kaip ir tradicinėse pirėlybose, nuduota, kad „jiedu lyg tarp kitko atvyko“ pas merginą. Jei kartu apsilankydavo jaunojo tėvas (motina), sutartuvės ėgydavo daugiau rimtumo ar net oficialumo.

Iki XX a. 9 dešimtmėčio didesnei apklaustųjų jaunavedžių daliai buvo svarbus tėvų pritarimas vedyboms. A. Vyžniauskaitė nurodė, kad Suvalkijoje (iki XX a. 9 dešimtmėčio) buvo svarbu sutartuvėse atsiklausti tėvų valios (65,1%), ir tik 20,3% apklaustųjų pranešė tėvams apie savo sprendimą kaip neatšaukiamą faktą, likusieji – apie ávykusià santuokà³⁸. Šio veiksnio svarbà pabrėžė ir G. Ėirnova, laikydama jà atžalusiø santykiø tarp vaikø ir tėvø, taip pat skirtingø kultūrinio, socialinio identiteto rezultatu: „Nesutarimai atsiranda tose šeimose, kuriose silpni tarpusavio dvasiniai ryšiai. Dažniausiai taip atsitinka vaikams ilgà laikà gyvenant toli nuo tėvø, taip pat šeimoms, priklausantioms kitai socialinei, profesinei ir kultūrinei išsilavinimo grupei ir t. t.“³⁹.

Autorės atliktais etnografiniais lauko tyrimais, reiškinys pranešti tėvams apie ketinimus tuoktis jau padavus pareiškimus civilinei metrikacijai (toliau CM) Lietuvoje paplito XX a. 9 dešimtmetyje (69% visø šio dešimtmėčio apklausoje užfiksuotø vestuviø), o paskutiniajame dešimtmetyje toks reiškinys sumažėjo (43% iš apklausoje užfiksuotø 10 dešimtmėčio vestuviø). Tai susiję ir su abiejų jaunųjų vykimu pas tėvus: antai XX a. 8 dešimtmetyje iš kartu atvykusių pranešti apie savo sprendimą 2 iš 6 jau buvo padavę pareiškimus CM, 9 dešimtmetyje – 9 iš 13, o 10 dešimtmetyje – 9 iš 20-ies (2 pav.).

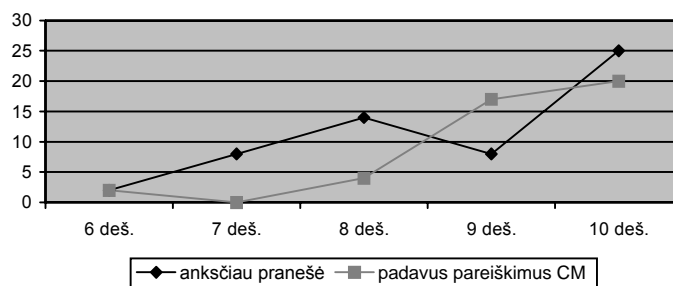
Etnologø darbuose užfiksuoti akivaizdūs pirėlybės struktūriniai pokyčiai, jø funkcijø siaurėjimas liudija, jog tiek *pirėlybė*, tiek *supadėtuvio* sąvoka nebeatitinka tradicinio turinio. Vienas svarbiausių momentø buvo pirėlio dalyvavimas ir jo vaidmuo pirėlybose. Nesuklystume, jei pirėlybės prototipu vadintume atvejus, kai jaunikis atvyksta su savo tėvu (motina) ar kitu artimu žmogumi, draugu, taėiau kitaip turėtume ávardyti veiksmà, kai pasisakyti tėvams apie savo ketinimą tuoktis jaunikis atvykdavo vienas arba kartu su nuotaka. Kai patys jaunieji, be tarpininko, praneša tėvams apie savo sprendimą tuoktis, veiksmàpodà *piršti* keičia ki-

³⁶ LII ES, b. 2226 (34–36); LII ES, b. 2164 (10); LII ES, b. 2214 (6); LII ES, b. 2247 (15); LII ES, b. 2246 (9).

³⁷ LII ES, b. 2226 (37).

³⁸ A. Vyžniauskaitė, Vestuvės Suvalkijos kolūkiniame kaime, *ibid.*, p. 110.

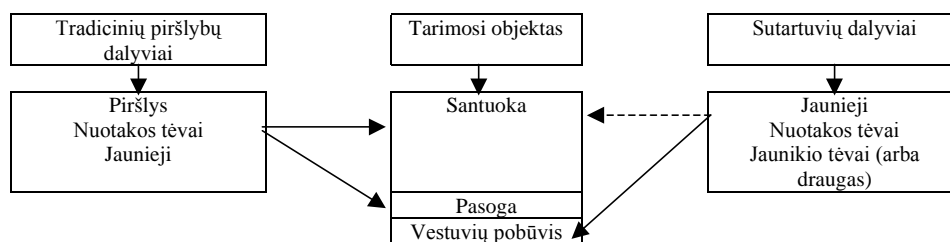
³⁹ Г. В. Жирнова, *op. cit.*, c. 104.

2 pav. Jaunøjø, praneðusio tøvams apie ketinimà tuoktis prieš paduodant arba jau padavus pareiðkimà, santykis (%) XX a. 6–10 deðimtmeèiu (2000–2003 m. etnografinio lauko tyrimø duomenys)

ti – *pranešti, pasisakyti*⁴⁰. *Piršlybos* yra ðodþio *pirðti, pirølys* vedinys⁴¹, todėl kità funkcijà, t. y. pasisakymà apie ketinimà tuoktis ir sutikimo praðymà, tikslinga àvardyti nauja – *sutartuviø* sàvoka. Ji apimtø jaunøjø praneðimà tøvams apie sprendimà tuoktis, praðymà tam pritarti, jaunøjø ir jø tøvø (artimøjø) susipaþinimà ir pasitarimà dël vedybø.

Struktùriðkai palyginà tradicines pirølybas ir XX a. II pusės sutartuves, pastebėjime, kad sustiprėjo jaunøjø vaidmuo ikivestuviniame vedybø cikle (3 pav.).

3 pav. Pirølybø ir sutartuviø struktūra

Vadinasi, ðioje vedybø ciklo dalyje pakito esminis tradicijos bruoþas: pirølys pirølybose tarësi dël santuokos, o sutartuvėse – patys jaunieji dël vestuviø.

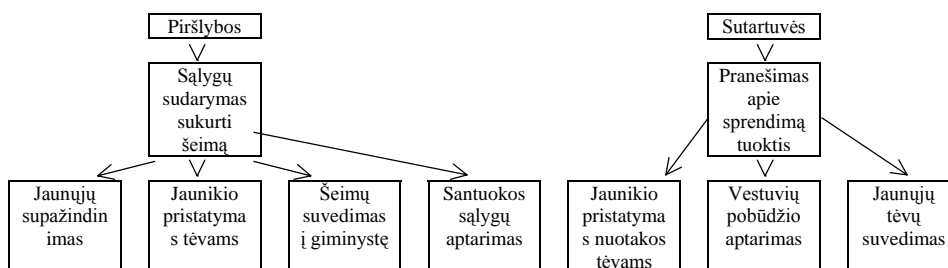
SUTARTUVIØ FUNKCIJOS

Kuo skiriasi tradicinio pirølybø ir sutartuviø funkcijos, parodyta 4 paveikslėlyje:

Pakitusios socialinės sàlygos, stabili ekonominė padėtis Lietuvoje XX a. II pusėje laidavo naujà jaunøjø elgsenà. Vienas tokiø pavyzdþio – minėtas pareiðkimø padavimas CM prieš sutartuves, nepasitarus su tøvais ir neatsiklausus jø nuomonės. Dauguma mano apklaustøjø respondentø negalėjo paaiðkinti, kodėl

⁴⁰ A. Vyðniauskaitė, *Vestuvės Suvalkijos kolūkiniame kaime*, *ibid.*, p. 110; A. Vyðniauskaitė, *Þemaièio vestuvės*, *ibid.*, p. 156.

⁴¹ A. Vyðniauskaitė, *Vedybos*, *ibid.*, p. 275.

4 pav. Piršlybø ir sutartuviø funkcijø struktūra

jaunavedþiai praneðø nuotakos tėvams tik padavø pareiðkimus CM, ar visai neatsakė á klausimà, nes nenorėjo vieðinti prieþasėiø. Ið gautø atsakymø matyti, kad respondentės bijojo prieðingos tėvø nuomonės, stengėsi iðvengti atkalbinėjimø nuo vedybø. Buvo ir tokie atvejø, kai besituokiantys taip norėjo iðvengti tradicinio vestuviø, labai iðkilmingø, su paproèiais bei 30–50 ir daugiau þmoniø. (Toliau straipsnyje pastarojo pobūdþio vestuvės vadinamos iðkilmingomis, o vestuvės be paproèiø, tik vakarieniø su draugais ir artimaisiais, – kukliomis.) Tėvø sprendimas leisti ar neleisti vaikams tuoktis buvo daugiau simbolinis. Jauniesiems apsisprendus, tėvø mėginimai pakeisti jø sprendimà ir sutrukdyti vedybas retai pasisekdavo.

Rusø etnologai, tyræ miesto gyventojø vedybas iki XX a. 8 deðimtmeèio, taikliai pastebėjo to meto tendencijas. G. Ðirnova pabrėþė konflikto grėsmæ, kai jaunøjø ir tėvø poþiūriai nesutapdavo. „Tėvai á savo vaikø vedybas, anot etnologės, þiūri kaip á svarbø ðeimos ávykà, stengiasi sukviesti visà giminæ, net jei su jais nepalaiko nuolatiniø ryðiø. Vaikai þiūri skeptiðkai á tokà vyresnės kartos „senamadiðkà“ poþiūrà. Jie pageidauja atðvasti vestuves savo bendraamþiø rate, laikydami tai grynai asmeniðka švente“⁴².

Tradicinio vestuviø vengimà, atmetimà ið dalies lėmė kartø kaita. Archyvinuose ðaltiniuose apie ankstesniø laikø vedybas maþai duomenø, rodanėiø jaunøjø galimybæ pasirinkti, kaip ðvasti vestuves – su paproèiais ar kukliai. Iki XX a. vidurio Lietuvos kaime vestuviø pobūdà nulėmė tik finansinės galimybės. Vestuviø apeigos, kad ir supaprastintos, buvo privaloma vedybø áteisinimo bendruomenėje dalis.

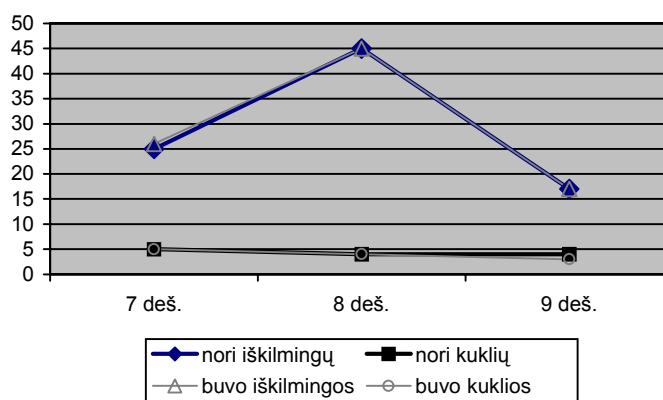
A. Vyðniauskaitės sudarytame etnografinio klausimo lape „Ðiuolaikiniai vestuviø paproèiai“ buvo klausama, ar vestuvės vyko su paproèiais, ar respondentei(ui) patiko jø vestuvės ir ar rengtø savo vaikams vestuves su paproèiais? Iðnagrinėjus Aukøtaitijoje atliktos apklausos duomenis⁴³ nustatyta, kad didesnė dalis respondentø kėlė dideles vestuves, be to, norėjo, kad ir jø vaikai savasias keltø su paproèiais, iðkilmingas⁴⁴, ir nurodė prieþastis: „kad iðliktø paproèiai“, „taip ádomiau“, „yra kà prisiminti“. Tik keli respondentai nenorėtø vaikø iðkilmingø vestuviø ir nurodė, kad tai bereikalingos iðlaidos, pavieniai teigė, kad jie

⁴² Г. В. Жирнова, *op. cit.*, c. 104.

⁴³ *LII ES*, b. 1007, *LII ES*, b. 1008, *LII ES*, b. 1009.

⁴⁴ Tai sudarė 70–90% byloje uþfiksuotø vestuviø.

nesikiðtø á savo vaikø norus. Ið respondentø, kurie nekëlë savo vestuviø⁴⁵, iki 50% norëtø didelio vestuviø savo vaikams, o kiti nenorëtø, leistø apsispræsti patiems (5 pav.).

5 pav. Respondentø vestuviø pobūdþio ir nuomoniø apie galimas jø vaikø vestuves paralelës 1960–1982 m. (%)⁴⁶

XX a. II pusėje (iki 9 deðimtmeèio) susituokusio respondentø nuomonë iðliko konservatyvi, palanki tradicinio vestuviø paproèiams. Lietuviø kaimo gyventojø supratimu, iðkilmingos vestuvës – svarbaus gyvenimo momento áamþinimas, ásimintinas ávykis, tradicijø palaikymas. Paproèiai, tradicijos suvokiami kaip tam tikra kultûrinë duotybë, kurià reikia palaikyti, pratæsti. Tuo tarpu nemaþa visuomenës dalis juos suvokia kaip dabartinës kultûros balastà ir pasirenka modernias paproèio formas bei iðraiðkos priemones, kurioms suteikiama kita prasmë. Joanna Dankowska 1989–1993 m. apklausë Poznanës (Lenkija) miesto 17–21 m. amþiaus jaunimà. Per jaunosios kartos þvilgsnà á vedybø apeigas ir paproèius ji siekë atskleisti tikëtina jaunimo poþiûrà á tradicijas apskritai ir numatyti, kokie ið praktikuojamø vedybiniø paproèio gali iðlikti artimojoje ateityje. Pasak etnologës, jos tyrimas atskleidë, kad jaunø þmoniø (ypaè merginø) þinojimas ir ásitikinimai atspindi daþniausiai stereotipinà mæstymà. Dauguma ið jø rëmësi tomis paèiomis mæstymo taisyklëmis, kaip ir tradicinėje kultûroje. Jaunimas pripaþino tik atitinkamas tradicijø formas, kuriø reikalavo dabartinë kultûra⁴⁷. Ta prasme kultûrinæ duotybæ jaunimas linkæs perimti, taèiau kartu jà revizuoja, pritaiko naujoms sąlygoms. Dël to taip pat kyla nesutarimø tarp kartø.

Nustatant, kaip buvo sprendþiami nesutarimai tarp tøvø ir vaikø dël vestuviø pobūdþio, kà pasirinkdavo (tradicines ar naujoviðkas vestuves) ir kas daþniau tai nulëmë (tëvai ar vaikai), turëtø iðryðkëti respondentø mæstymo ir kultûrinio ta-

⁴⁵ Ið *LII ES*, b. 1007 – 14 atvejø, *LII ES*, b. 1008 – 13, *LII ES*, b. 1009 – 10.

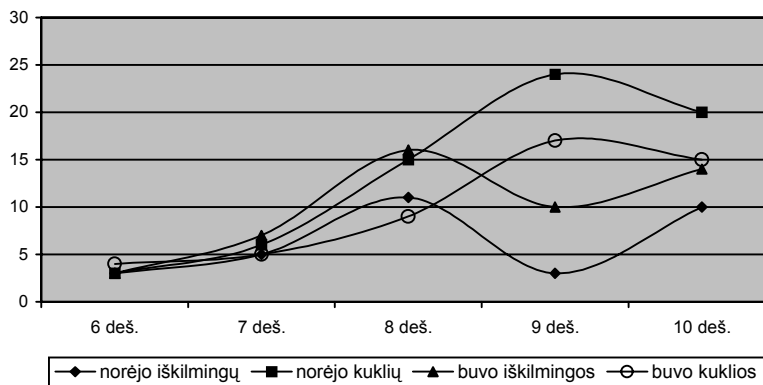
⁴⁶ *LII ES*, b. 1007, *LII ES*, b. 1008, *LII ES*, b. 1008 duomenimis.

⁴⁷ J. Dankowska, *Contemporary Premarital, Marital and Wedding Customs Viewed by the City Youth*, *Ethnologia Polonia*, 1994, vol. 18, p. 38.

patumo kaita. Á tai mėginta atsakyti analizuojant jaunøjø ir jø tėvø nuomones dėl vestuviø.

Etnografiniø lauko tyrimø duomenimis, Lietuvoje tėvai savo valia dėl vedybø pareikðdavo sutikdami arba, atvirkðèiai, nepritardami didelėms vestuvėms. Jaunøjø, padavusiø pareiðkimus CM (po to praneðè tėvams), dauguma (95%) apsisprendè kukliai ðvæsti vedybas, taèiau 36% respondentø tėvai jaunøjø norø nepaisè ir iðkëlè iðkilmingas⁴⁸.

Tarp apklaustøjø, ið anksto praneðusiø apie ketinimà tuoktis, didesnė dalis norėjo kukliø vestuviø, taèiau tėvai iðkëlè dideles arba norėjo dideliø, bet dėl finansiniø sunkumø ar kitø prieðasèiø jos buvo kuklios: XX a. 8–10 deðimtmeèiu treèdalis jaunøjø ir jø tėvø norai nesutapo. XX a. 6–8 deðimtmeèiu tiek kukliø, tiek iðkilmingø vestuviø apklaustieji norėjo po lygiai, o 9–10 deðimtmeèiu dvigubai daugiau respondentø sakèsi norėjæ kukliø vestuviø (6 pav.).

6 pav. Respondentø norø dėl vestuviø pobūdþio ir ávykusiø vestuviø paralelės (%) (2000–2003 m. etnografiniø lauko tyrimø duomenys)

Ðeðtajame paveikslėlyje matome polinká derinti vienø ir kitø norus, kurie ypæè iðsiskyrè XX a. 8 deðimtmetyje: norėjusiø kukliø vestuviø ir ávykusiø iðkilmingø vestuviø procentai aukðti. Devintajame deðimtmetyje vyravo naujoviðkos – kuklios vestuvės.

Lauko tyrimø metu daþnai respondentės sakydavo, kad vestuvės – linksmybės sveèiams, o jauniems – vargas. Tėvø siekis iðkelti dideles vestuves paprastai buvo susijæs su noru sukviesti visà giminæ, kaimynus, pasirodyti, kad gali graþiai iðleisti dukrà, iðlaikyti paproèius (kad vaikai þinotø, kokie jie buvo) ir panaðiai. Lietuviø apklausø dėl vestuviø rezultatai parodè, kad jie ið dalies atitinka minėtus J. Dankowskos rezultatus ta prasme, kad lietuvės moterys mano, jog tæsti tradicijas, palaikyti paproèius yra svarbu, ir jos paèios linkusios paklusti tėvø pageidavimui, raginimui. Tai patvirtina faktas, kad, nors treèdalis apklaustøjø norai nesutapo su tėvø nuomone, taèiau buvo paklūsta tėvø valiai arba tai nu-

⁴⁸ *IIES*, b. 2215 (5, 9, 11); *LII ES*, b. 2246 (2, 4); *LII ES*, b. 2247 (6, 12); *LII ES*, b. 2164 (3).

lēmė nepalankiai susiklosčiusios aplinkybės. Pagal poþymá, kas kaimo ir miestelio kultūroje vertinama labiau – naujosios (kuklios) ar tradicinės vestuvės, grãþimas prie tradicijø XX a. paskutiniajame deðimtetyje gali bũti laikomas Lietuvos nepriklausomybės atkũrimo sukeltø kultũriniø permainø rezultatu.

IŠVADOS

Ikivestuviniø paproèiø transformavimosi tendencijose iðryškėja kultũrinio tapatumo kaita. Akivaizdþios lietuviø ir gretimø kaimyniniø ðaliø tradicinio pirðlybø kaitos sàsajos su bendrais modernizacijos procesais.

Pasikeitė pirðlybø struktūra, o kartu ir esmė, nes susilpnėjo pagrindinis pirðlybø veiksnys – jaunøjø priklausymas nuo tøvø sprendimo pritarti ar nepritarti jø santuokai. Jaunøjø praneðimá apie bũsimá santuoká tøvams ir susitarimá dël vestuviø siũloma vadinti sutartuvėmis. Treèiasis asmuo ið sutartuviø XX a. II pusėje visiðkai neiðnyksta, nors jo reikðmė bei funkcijos dãniausiai buvo nesvarbios. XX a. 8 deðimtetyje jis sutartuvėse nedalyvaudavo. Nauji sutartuviø momentai, tokie kaip abiejø jaunøjø praneðimas tøvams apie ketinimá tuoktis jau padavus pareiðkimus CM, ásverþia á vedybas, taèiau jø ið esmės nepakeièia. XX a. 10 deðimtetyje, nors dãniausiai abu jaunieji kartu vyko pas nuotakos tøvus, palaipsniui grãþo paprotys jaunikiui vykti kartu su draugu, savo tøvais ar pirðliu.

Sutartuvėse vestuviø puotos rengimo klausimus sprendþia tøvai, vaikai dãniausiai paklũsta jø valiai. Palyginus su rusø miestieèiø inteligentø sutartuviø paproèiais (þinonais XX a. pradþioje), lietuviø kaimo ir miestelio gyventojø vedybose ilgiau iðliko tradicinio momentø ðeimos santykiø sferoje: 1) tøvø valios vykdymas sprendþiant vestuviø pobũdá, 2) moterø mástymo stereotipiðkumas dël siekio palaikyti paproèius. Naujoviðkø (kukliø) vestuviø pasirinkimo maþėjimo tendencijos paskutiniajame XX a. deðimtetyje rodo padidėjusá tradicinio vertybiø poreiká Lietuvos miestelio gyventojø kultūroje.

Gauta 2004 01 08

Irma Šidiškienė

CHANGES IN LITHUANIAN TRADITIONAL COURTSHIP STRUCTURE IN THE 2ND HALF OF THE 20TH CENTURY

S u m m a r y

Ethnologists seeking to reveal a range of social, cultural or other changes of human life usually look for the areas in which these changes are most prominent. In this respect, wedding represents a most important rite in the human life cycle. Its modifications reflect social and cultural dynamics, and *vice versa*. Weddings as an object of research are used to study communications and national or cultural identities. Other cultural identities are formed naturally in different age groups (generations) and they became especially distinct in wedding customs of the second half of the 20th century. On the basis of manuscript and ethnographic field research materials as well as ethnological and ethnographic literature, an attempt is made to show that changes in wedding rites reveal modified cultural identities. The goals of the current work were to perform a structural

and functional analysis of a wedding agreement concluded between a young couple and their parents and to show how the significance of traditional wedding customs was understood in the family.

The structure and also the nature of the courtship procedure changed in the second half of the 20th century. The change was caused by the weakening of a basic factor, namely the young couple's dependence on parents' decision to give or not to give their consent to the proposed marriage. The functions of newly-remodelled courtship (formerly "match-making") covered the notification of parents about the marriage by the young couple and the agreement relating to wedding arrangements. To be more precise, I suggest calling it an 'agreement-making procedure', that is, a part of the wedding cycle when the young couple inform their parents about their decision to marry, when the families get acquainted and discuss wedding arrangements. In the second half of the 20th century, the third party did not withdraw from agreement-making altogether yet their role and functions were usually unimportant. In the seventies of the 20th century the match-maker did not participate in agreement-making. A new circumstance in agreement-making evolved, such as notification by the young couple of their parents about the intention to marry after the filling of applications for civil registration. However, they do not change the essential character of agreement-making. In agreement-making, the parents discuss issues related to the wedding while the children usually submit to the parents' judgement in this matter. Compared to agreement-making customs practised by Russian "highbrows" living in towns (known from the early 20th century), weddings of Lithuanian village or small-town dwellers managed to retain longer a number of traditional points in the area of family relations: (1) the dominance of parents' will in terms of the wedding character; (2) the stereotyped characteristics of the thinking of females (revealed as a result of their wish to maintain customs). A combination of structural and comparative methods used in the research provides evidence to a connection between the changes and evolution in courtship practised by Lithuanians and residents of neighbouring countries and the general processes of modernisation.

In the opinion of Lithuanian village dwellers, a solemn wedding means immortalisation of this important moment of life, a memorable event, and an opportunity to promote family tradition.